

“Het maken van een schoolexamen is precisiewerk.”

Meet José

José Dams verzorgt bijscholing**en** binnen het thema ‘Schoolexaminering’.

Het schoolexamenbeleid gaat over veel meer dan het bedenken van toetsvragen. Het gaat over de kwaliteit van het onderwijs en de visie van de betreffende school op schoolexamineren. Dat maakt het werk in een examencommissie interessant en veelzijdig, aldus José Dams, die onder meer de bijscholing**en** binnen het thema Schoolexaminering verzorgt. “De examencommissie is een mooie kweekvijver om docenten de mogelijkheid te geven zich verder te ontwikkelen in het werken vanuit deze kwaliteit.”

“Examinering is een ondergeschoven kind. Mensen denken er gemakkelijk over. Er is beperkt kennis over examineren, ook omdat het geen standaard onderdeel is van het curriculum op de lerarenopleidingen. Ook in het vmbo zijn docenten niet getraind om bijvoorbeeld een toetsmatrix te hanteren. De lesmethode helpt de docent aan examenvragen, maar daarmee toets je mogelijk te reproductief of onvoldoende aansluitend bij de eindtermen. Het gaat juist om het toetsen op het niveau van de eindtermen en voor de docent om inzicht in wat er staat in de eindterm.”

Aan het woord is José Dams, die bijscholingen verzorgt binnen het thema

‘Schoolexaminering’. Om te beginnen even een misverstand uit de weg ruimen: bij examinering gaat het niet over ‘even een toetsje maken’, maar over het hele proces van examineren. “Vanuit het kader en de visie van een school wordt een PTA gemaakt, vanuit het PTA volgt een toets, dan volgt de afname van de toets en het beoordelen ervan. Voor dit hele examenproces moet de examencommissie de kwaliteit borgen.”

Waar gaat het precies over in de werkbijeenkomsten voor examencommissies?

“De werkbijeenkomst is altijd op een school en voor de gehele examencommissie. Het belangrijkste is

namelijk dat de neuzen dezelfde kant op komen te staan over wat men ‘kwaliteit van het examenproces’ vindt, zodat de examencommissie echt een team vormt. Daarbij is het ook zaak dat de examencommissie begrijpt hoe het proces van toetsen precies in elkaar zit, en om in gesprek te gaan met de directie: zijn er aspecten in het proces die we beter in beeld willen krijgen?

Het is fijn dat je tijdens de bijscholing even uit je dagelijkse werk bent en tijd hebt om vanuit een helicopterview naar het examenproces op je school te kijken. Het werk in de examencommissie gaat om kennis van het examenproces, maar ook om analytisch denken: wat is een risico, wat is mogelijk de aanleiding en hoe onderzoeken we dit. Het gaat ook om het kunnen werken vanuit verschillende petten, en om dialoog en communicatie: je moet je senang leren voelen in de dialoog met de directeur of rector, en leren omgaan met weerstand. Dat hoeft natuurlijk niet allemaal in één dag. Maar het geeft aan hoe divers het werk is.”

Is het eigenlijk moeilijk om in een examencommissie te zitten?

“Dat valt mee, het ligt dicht tegen je eigen werk aan als docent. Je moet wel nauwkeurig en precies kunnen werken, want het controleren van een schoolexamen en een PTA is echt precisiewerk. Je moet kennis van zaken hebben, en een onderzoekende houding. Wat je als docent vooral moet leren is om vanuit een andere invalshoek te kijken naar het examenproces. Dat is allemaal echt heel leuk! Het gaat ook om persoonlijke taakvolwassenheid, en dat is een groeiproces. De examencommissie is dan ook een hele mooie kweekvijver om kwaliteitsbewuste docenten de mogelijkheid te geven zich verder te ontwikkelen.”

De werkbijeenkomsten zijn populair. Waar komt dat vooral door?

“Er is behoefte aan duidelijkheid. Vanuit de Wet voortgezet onderwijs moet je als school een examencommissie hebben, en er zijn ook wettelijke richtlijnen over

Meer informatie over de trainingen schoolexaminering?

hoe die commissie moet werken. Dan moeten de leden van die commissie ook de deskundigheid hebben om die taak goed te kunnen uitvoeren en passende adviezen kunnen geven om het proces van examineren te verbeteren.

Examencommissies zijn altijd heel blij na afloop van de werkbijeenkomst. Ik zou het als bestuurder mijn examencommissie echt gunnen om deze bijscholing te doen. Examinering is een essentieel onderdeel van de kwaliteit van de school. Als directeur wil je toch ook je hand in het vuur kunnen steken voor het diploma dat je school uitreikt? Het gaat ook om de uitstraling naar de omgeving en het vervolgonderwijs: 'Als je bij mij een diploma haalt heb je echt een goede basis om een mooie start te maken in het vervolgonderwijs'. Je wilt ook dat leerlingen gelijk worden gewogen. Niet dat de ene leerling op basis van drie cijfers wordt beoordeeld en dat de andere vijf schoolexamens moet doen. Vanuit het ministerie wordt overigens geadviseerd niet zoveel te toetsen maar juist te toetsen op het vereiste eindniveau. Hoe meer je toetst, hoe minder aandacht en tijd er is voor het lesgeven."

Kun je iets noemen waar het regelmatig mis gaat?

"Veel docenten halen toetsvragen voor de schoolexamens uit oude centrale examens. Maar als je kijkt naar het examenprogramma en de eindtermen, zie je dat een deel wordt getoetst in het centraal examen en een ander deel moet in het schoolexamen. Als je je vragen alleen uit oude toetsen van het centraal examen haalt, toets je de eindtermen die in het schoolexamen horen dus eigenlijk niet. Het is echt belangrijk om te letten op de informatie in de syllabus met de 'wat mag/moet-lijst': wat mag je toetsen in schoolexamens, en wat móet je toetsen in het schoolexamen? Dat is een van de kwaliteitsaspecten waar een examencommissie op kan letten."

Wat is eigenlijk de essentie van een kwalitatief goede toets?

"Het gaat erom leerlingen te stimuleren om te leren. Dat heeft ook te maken met didactiek die je als docent hanteert. Je kunt toetsen gebruiken om leerlingen aan het leren te krijgen. Maar in plaats van weer een rij woordjes te overhoren, zou je ook kunnen zeggen: 'Kijk 's naar de toets van gisteren, wat heb je niet goed gedaan, wat kan beter?'"

Bij het leren van een (vreemde) taal gaat het om de deelvaardigheden luisteren, lezen, spreken, gesprekken voeren en schrijven. Woordjes leren en grammatica moeten gezien worden als voorbereiding op deze deelvaardigheden en zijn daarom geen onderdeel van het schoolexamen. Ik zie scholen steun zoeken bij de vraag hoe je leerlingen met minder toetsen toch naar het eindniveau van de opleiding leidt: 'Minder schoolexamens, oké, maar hoe zorg ik dat de leerlingen de onderliggende taalvaardigheden wel goed in de vingers hebben?' Daar kun je natuurlijk allerlei oplossingen voor bedenken. We dwalen af. Maar dat zijn razend interessante dingen om over na te denken!"

Nu ben ik toch benieuwd: heb je een voorbeeld van zo'n oplossing?

"Een docent Duits liet bijvoorbeeld zijn leerlingen voor het schoolexamen een toneelstuk in het Duits schrijven en opvoeren. Zo'n toneelstuk, daar zitten alle elementen in: schrijven, spreken, luisteren, woordjes leren. Dan toets je dus tegelijkertijd ook de woordkennis. Het is een interessante nieuwe lesvorm, die erop gericht is om de onderliggende vaardigheden te oefenen en te examineren. Andere scholen kiezen ervoor om naar overgangstoetsen te gaan en minder schoolexamens later in de opleiding in te plannen." ■

Tip

van José

Voor wie niet kan wachten tot de bijscholing, heb je een tip waar je nú al iets mee kunt doen?

+ "Bekijk de informatie op examenblad.nl. Dan zie je bijvoorbeeld meteen ook wat er op de 'mag/moet-lijst' staat in de syllabus: de onderwerpen die je mag, of die je móet toetsen in de schoolexamens.

Dat is een van de kwaliteitsaspecten waar we toch vaak nog problemen zien en waar snel winst te behalen valt."

